

ARCHEOLOGIA POLSKI



INSTYTUT ARCHEOLOGII I ETNOLOGII  
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

# ARCHEOLOGIA POLSKI

TOM LIV

Zeszyt 2

2009



WARSZAWA  
2009

<http://rcin.org.pl>

S k ł a d R e d a k c j i N a u k o w e j:

Redaktor: MARIA DEKÓWNA  
Z-ca Redaktora: TOMASZ PUROWSKI  
Członkowie Redakcji: ROMUALD SCHILD, ZOFIA SULGOSTOWSKA  
Sekretarz Redakcji: URSZULA KOBYLIŃSKA

S k ł a d K o m i t e t u R e d a k c y j n e g o:

JOHAN CALLMER (Lund), HANNA KÓČKA-KRENZ (Poznań),  
LECH LECIEJEWICZ (Wrocław), NATALIE VENCLOVÁ (Praha)

A d r e s R e d a k c j i:

Instytut Archeologii i Etnologii PAN, 00-140 Warszawa, al. Solidarności 105  
tel. (0-22) 620 28 81 do 87 wewn. 138, 156, 171  
e-mail: archeologia.polski@wp.pl

K o r e k t o r:

Andrzej Jacek Tomaszewski

PL ISSN 0003-8180

© Copyright by Instytut Archeologii i Etnologii PAN  
Warszawa 2009

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, electronic or mechanical, including photocopy, recording, or any information storage and retrieval system, without permission from the copyright owner.

D T P:

Janusz Świnarski

D r u k:

MATRIX

ul. Kielecka 35, Nowa Iwiczna  
05-500 Piaseczno

Nakład 400 + 30 egz., objętość 11,5 ark. wydawn., papier offset 80 g  
Druk ukończono w lutym 2010 r.



Doc. dr hab. Marii Chmielewskiej  
w 56-lecie pracy naukowej



## SPIS TREŚCI

Maria Chmielewska — w pięćdziesięciosześciolecie pracy naukowej (R o m u a l d S c h i l d) . . . . .	179
Maria Chmielewska — fifty six years of research . . . . .	181
Kalendarium . . . . .	183
Bibliografia prac doc. dr hab. Marii Chmielewskiej (o p r a c o w a ł T o m a s z K o w a l s k i) . . . . .	185

## STUDIA

T o m a s z B o r o Ń, Specyfika, znaczenie i funkcja wytworów kościanych i rogowych w kulturze magdaleńskiej na przykładzie stanowiska Wilczyce 10, pow. Sandomierz . . . . .	189
Specificity, importance and function of bone and antler implements in Magdalenian Culture as exemplified by the Wilczyce 10 site in Sandomierz district . . . . .	207
T o m a s z K u r a s i ń s k i, Militaria jako element wyposażenia wczesnośredniowiecznych pochówków dziecięcych — próba interpretacji na przykładzie znalezisk z ziem polskich . . . . .	209
Militaria as grave goods in Early Medieval child burials — provisional interpretation based on finds from Polish territories . . . . .	247
M a r i u s z B ł o ń s k i, K a z i m i e r z P a c u s k i, J a k u b W r z o s e k, Grób z miejscowości Gnaty-Lewiski. przyczynek do badań wczesnośredniowiecznych cmentarzy skieletowych na Mazowszu. . . . .	249
Grave from Gnaty-Lewiski. Contribution to research on Early Medieval inhumation cemeteries in Masovia. . . . .	270
A N E K S : Ł u k a s z M a u r y c y S t a n a s z e k, Analiza antropologiczna szczątków ludzkich znalezionych w miejscowości Gnaty-Lewiski, gm. Winnica, woj. mazowieckie. . . . .	275
Anthropological analysis of human skeleton remains found at Gnaty-Lewiski, community Winnica, mazowieckie voivodeship. . . . .	279

## DYSKUSJE I POLEMIKI

A r k a d i u s z S o ł t y s i a k, T o m a s z K o z ł o w s k i, Komentarz do identyfikacji <i>cranium</i> 13/05 z Fromborka jako kości Mikołaja Kopernika . . . . .	281
Commentary on the identification of <i>cranium</i> 13/05 from Frombork as the remains of Nicolaus Copernicus . . . . .	289

Karol Piasecki, „Czy Kopernik była kobietą?” (W odpowiedzi na artykuł A. Sołtysiaka i T. Kozłowskiego 2009) . . . . .	290
“Was Copernicus a woman?” (In response to A. Sołtysiak and T. Kozłowski 2009) . . . . .	296

### RECENZJE

Aktuelle Forschungen zu Kriegsbeuteopfern und Fürstengräbern im Barbaricum (A n d r z e j N i e w ę g ł o w s k i) . . . . .	297
Daniel Mouton, Mottes castrales en Provence. Les origines de la fortification privée au Moyen Âge (T e r e s a K i e r s n o w s k a) . . . . .	311

### KRONIKA

„Biskupin dawniej, dziś i jutro”. Konferencja z okazji 75-lecia badań wykopaliskowych, 18–19 czerwca 2009 r. (K a m i l A d a m c z a k) . . . . .	317
--	-----

Streszczenia w języku angielskim artykułów publikowanych na łamach „Archeologii Polski” ukazują się — począwszy od 2004 r. — w międzynarodowym czasopiśmie internetowym „The Central European Journal of Social Sciences and Humanities” (CEJSH; <http://cejsh.icm.edu.pl>).

Summaries in English of articles published in “Archeologia Polski” have been published (since 2004) in the international web periodical “The Central European Journal of Social Sciences and Humanities”(CEJSH; <http://cejsh.icm.edu.pl>).

“Archeologia Polski” is regularly indexed in the International Bibliography of the Social Sciences; in IBZ — International Bibliography of Periodical Literature; IBZ — CD-ROM; IBR — International Bibliography of Book Reviews of Scholarly Literature; IBR — CD-ROM.



## SPIS TREŚCI

### tomu LIV „Archeologii Polski”

Maria Chmielewska — w pięćdziesięciosześciolecie pracy naukowej (R o m u a l d S c h i l d) . . . . .	2	179–180
Maria Chmielewska — fifty six years of research . . . . .	2	181–182
Kalendarium . . . . .	2	183–184
Bibliografia prac doc. dr hab. Marii Chmielewskiej (o p r a c o w a ł T o m a s z K o w a ł s k i) . . . . .	2	185–187
Prof. dr hab. Witold Hensel, członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk (29.03.1917–22.11.2008) (M a r i a D e k ó w n a) . . . . .	1	7–9
Professor Dr. Witold Hensel, Member of the Polish Academy of Sciences (29.03.1917–22.11.2008) . . . . .	1	9–11

### METODY I METODOLOGIA

Herbich Tomasz, Tunia Krzysztof, Geofizyczne badania dużych konstrukcji neolitycznych na terenach lessowych. <i>Casus Słonowice</i> . . . . .	1	13–32
Geophysical survey of large Neolithic structures in loess regions. The case of Słonowice . . . . .	1	32–35

### STUDIA

Baranowski Tadeusz, Calderoni Gilberto, Preite Martinez Maria, The history of the Medieval open settlement of Stare Miasto ( <i>Civitas Antiqua</i> ) at Kalisz (Greater Poland) tracked by isotope dating methodology . . . . .	1	67–80
Dzieje wczesnośredniowiecznej osady na Starym Mieście ( <i>Civitas Antiqua</i> ) w Kaliszu (Wielkopolska) w świetle datowania radiowęglowego . . . . .	1	81–82
Błoński Mariusz, Kazimierz Pacuski, Jakub Wrzosek, Grób z miejscowości Gnaty-Lewiski. Przyczynek do badań wczesnośredniowiecznych cmentarzyisk szkieletowych na Mazowszu . . .	2	249–270
Grave from Gnaty-Lewiski. Contribution to research on Early Medieval inhumation cemeteries in Masovia . . . . .	2	270–273
ANEKS: Staniszek Łukasz Maurycy, Analiza antropologiczna szczątków ludzkich znalezionych w miejscowości Gnaty-Lewiski, gm. Winnica, woj. mazowieckie . . . . .	2	275–279
Anthropological analysis of human skeleton remains found at Gnaty-Lewiski, community Winnica, Mazowieckie voivodeship . . . . .	2	279–280

B o r o ń T o m a s z, Specyfika, znaczenie i funkcja wytworów kościanych i rogowych w kulturze magdaleńskiej na przykładzie stanowiska Wilczyce 10, pow. Sandomierz . . . . .	2	189–206
Specificity, importance and function of bone and antler implements in Magdalenian Culture as exemplified by the Wilczyce 10 site in Sandomierz district . . . . .	2	207
K o c i u b a D a g m a r a, Naturalne uwarunkowania rozwoju przedlokalnego Lublina . . . . .	1	37–64
The natural conditions of pre-charter Lublin's development . . . .	1	64–66
K u r a s i ń s k i T o m a s z, Militaria jako element wyposażenia wczesnośredniowiecznych pochówków dziecięcych — próba interpretacji na przykładzie znalezisk z ziem polskich . . . . .	2	209–247
Militaria as grave goods in Early Medieval child burials — provisional interpretation based on finds from Polish territories . . . . .	2	247–248
W a j d a S y l w i a, Średniowieczne ceramiczne płytki posadzkowe z Drohiczyzna, Stołpia, Chełma i Przemysła . . . . .	1	83–118
Medieval ceramic floor tiles from Drohiczyn, Stołpie, Chełm and Przemysł. . . . .	1	118–119

#### DYSKUSJE I POLEMIKI

P i a s e c k i K a r o ł, „Czy Kopernik była kobietą?” (W odpowiedzi na artykuł A. Sołtysiaka i T. Kozłowskiego 2009) . . . . .	2	290–295
“Was Copernicus a woman?” (In response to A. Sołtysiak and T. Kozłowski 2009) . . . . .	2	296
P i o n t e k J a n u s z, Etnogeneza Słowian: od mitów ku faktom . . . . .	1	121–145
Slav ethnogenesis: from myths to facts . . . . .	1	145–147
S o ł t y s i a k A r k a d i u s z, K o z ł o w s k i T o m a s z, Komentarz do identyfikacji <i>cranium</i> 13/05 z Fromborka jako kości Mikołaja Kopernika. . . . .	2	281–288
Commentary on the identification of <i>cranium</i> 13/05 from Frombork as the remains of Nicolaus Copernicus. . . . .	2	289–290

#### RECENZJE

Aktuelle Forschungen zu Kriegsbeuteopfern und Fürstengräbern im Barbaricum (A n d r z e j N i e w ę ę ł o w s k i). . . . .	2	297–311
Anne Augereau, L'industrie du silex du V <sup>e</sup> au IV <sup>e</sup> millénaire dans le sud-est du Bassin parisien. Rubané, Villeneuve-Saint-Germain, Cerny et groupe de Noyen (T o m a s z B o r o ń). . . . .	1	149–155
Daniel Mouton, Mottes castrales en Provence. Les origines de la fortification privée au Moyen Âge (T e r e s a K i e r s n o w s k a). . . . .	2	311–316
Les fortifications militaires (A n d r z e j N i e w ę ę ł o w s k i) . . . . .	1	156–158
Źródła historyczne wydobywane z ziemi (M a r e k D u l i n i c z) . . . . .	1	159–162

## KRONIKA

„Biskupin dawniej, dziś i jutro”. Konferencja z okazji 75-lecia badań wykopaliskowych, 18–19 czerwca 2009 r. (K a m i l A d a m c z a k). . . . .	2	317–324
Interdyscyplinarne oblicza przeszłości (E l e o n o r a i S t a n i s ł a w T a b a c z y ń s c y) . . . . .	1	163–167



## OD REDAKCJI

„Archeologia Polski” jest wydawnictwem ciągłym, w którym zamieszczane są artykuły zawierające ujęcia ogólne, syntetyzujące, omawianych zagadnień. Publikujemy w nim prace z zakresu metodologii i metodyki badań archeologicznych oraz dyscyplin współpracujących z archeologią, a także studia dotyczące problematyki prahistorii oraz wczesnych dziejów ziem polskich na tle europejskim. Każdy zeszyt zawiera również dział polemik i dyskusji oraz recenzje literatury polskiej i obcej, głównie archeologicznej, lecz również prac z zakresu dyscyplin z archeologią współpracujących.

Artykuły i recenzje przekazywane do druku w „Archeologii Polski” prosimy opracowywać według zasad opublikowanych w tomie XXVIII : 1983, z. 1, s. 239 i n. naszego periodyku.

---

### Warunki zamawiania „Archeologii Polski”

Instytucje i osoby prawne mogą kierować zamówienia na adres:

**Instytut Archeologii i Etnologii PAN,  
al. Solidarności 105, 00-140 Warszawa,  
numer konta w BPH-PBK S.A. VIII O/Warszawa nr 86106000760000401030001995  
z dopiskiem „Archeologia Polski”**

Wydawnictwo wraz z rachunkiem (cena numeru plus porto) prześlemy pocztą po otrzymaniu zamówienia.

Cena tomu 54 (podwójnego: dwa woluminy) zamówionego w IAE PAN wynosi 60,00 zł.

Prenumeratę roczną przyjmują oddziały kolportażowe RUCH oraz urzędy pocztowe i listonosze.

Koszt prenumeraty tomu 55 (podwójnego: jeden wolumin) wynosi 35,00 zł.

Bieżące i wcześniejsze numery można nabyć lub zamówić (przesyłka za zaliczeniem pocztowym) w Bibliotece IAE PAN, al. Solidarności 105, 00-140 Warszawa, adres e-mail:

[bookshop@iaepan.edu.pl](mailto:bookshop@iaepan.edu.pl)

Subscriptions orders for “Archeologia Polski” available through the local press distributors or directly from

**Institute of Archaeology and Ethnology  
al. Solidarności 105, 00-140 Warszawa, Poland**

The subscription rate is EURO 44 plus postage 5 EURO. Payment should be made by credit card, by International Money Order sent to

**BANK PEKAO SA nr 84124062471978000049732719**

<http://rcin.org.pl>

## WARUNKI PRENUMERATY „RUCH” S.A.

1. „Archeologia Polski” jest półrocznikiem. Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są na okres roczny.
2. Przewidywana cena prenumeraty krajowej na 2010 r. wyniesie 35,00 zł.
3. Wpłaty na prenumeratę krajową przyjmują jednostki kolportażowe „RUCH” S.A. właściwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora.
4. Prenumerata opłacana w złotychkach ze zleceniem wysyłki za granicę: informacji o warunkach prenumeraty i sposobie zamawiania udziela „RUCH” S.A. Oddział Krajowej Dystrybucji Prasy, 01-248 Warszawa, ul. Jana Kazimierza 31/33; telefony (0-22) 532 87 31, 532 88 16, 532 88 19; infolinia 0 800 120 029; wpłaty w PLN na konto w banku PEKAO S.A. IV O/Warszawa, nr 68124010531111000004430494 lub w kasie Oddziału.  
Dokonując wpłaty za prenumeratę w Banku czy też w Urzędzie Pocztowym należy podać: nazwę firmy „RUCH” S.A., nazwę banku, numer konta, czytelny pełny adres odbiorcy za granicą, okres prenumeraty, rodzaj wysyłki (p-tą lot. czy zwykłą) oraz zamawiany tytuł. Warunkiem rozpoczęcia wysyłki prenumeraty jest dokonanie wpłaty na podane konto.
5. Prenumerata opłacana w dewizach przez odbiorcę z zagranicy: przelewem na konto w banku w USD PEKAO S.A. IV O/W-wa 54124010531787000004430508; w EURO PEKAO S.A. IV O/W-wa 46124010531978000004430511. Po dokonaniu przelewu prosimy o przesłanie kserokopii polecenia przelewu z podaniem adresu i tytułu pod nr faxu +48 22 532 87 32.  
Opłaty za prenumeratę można dokonać również czekiem wystawionym na firmę „RUCH S.A. OKDP” i przesłanym razem z zamówieniem listem poleconym na adres jw. Informujemy, że klienci płacący z zagranicy mogą też dokonać wpłaty na prenumeratę kartami kredytowymi VISA i MASTERCARD w Internecie <http://www.ruch.noria.pl>
6. Termin przyjmowania wpłat na prenumeratę krajową i zagraniczną na następny rok do 5.12.

For the exchange write, please, to  
Instytut Archeologii i Etnologii PAN — Biblioteka  
al. Solidarności 105, PL-00-140 Warszawa, Poland

Orders regarding all publications of the Institute of Archaeology and Ethnology should be addressed to the Institute of Archaeology and Ethnology, Polish Academy of Sciences, al. Solidarności 105, PL-00-140 Warszawa, Poland, tel./fax +48 22 624 01 00 (Warsaw).  
We recommend using an order form available in the Institute's bookshop on our website:  
[www.archaeology.pl](http://www.archaeology.pl)

The subscription rates for periodicals are (in EURO or equivalent):

Archeologia.....	19
Archaeologia Polona.....	22
Archeologia Polski..... 22 (2 fasc.)	44
Ethnologia Polona.....	22
Etnografia Polska.....	19
Fasciculi Archaeologiae Historicae.....	15
Kwartalnik Historii Kultury Materialnej..... 12 (4 fasc.)	48
Przegląd Archeologiczny.....	22
Sprawozdania Archeologiczne.....	22

plus postage 5 EURO.

Payment must be made by International Money Order sent to BANK PEKAO SA No 84124062471978000049732719 or by check payable to Instytut Archeologii i Etnologii PAN, al. Solidarności 105, PL-00140 Warszawa, Poland.